

از قلم تا قناسه

نقش فرهنگیان قزوین
در دفاع مقدس

زهره عبداللهی، ابوالحسن کبیری

سرشناسه | — | عبداللهی، زهرا، ۱۳۶۴ - عنوان و نام پدیدآور | — | از قلم تا قناسه : نقش فرهنگیان قزوین در دفاع مقدس / نویسندگان زهرا عبداللهی، ابوالحسن کبیری ؛ ویراستار ادبی هانیه مرشدی؛ [با همکاری] آکنگره سه هزار شهید استان قزوین. مشخصات نشر | — | تهران: مرز و بوم، ۱۴۰۰. مشخصات ظاهری | — | ۱۲۵ ص. ۲۱/۵×۱۴/۵ س.م.؛ فروست | — | کتاب سوم. پژوهش؛ ۲. شابک | — | ۳۸۰۰۰۰ ریال؛ ۳-۳۴-۷۳۸۴-۶۰۰-۹۷۸: وضعیت فهرست نویسی | — | فیبا عنوان دیگر | — | نقش فرهنگیان قزوین در دفاع مقدس. موضوع | — | جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷. -- خاطرات Iran Iraq war, ۱۹۸۰-۱۹۸۸ -- Personal naratives جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷. -- شهیدان -- خاطرات Iran-Iraq War, ۱۹۸۰-۱۹۸۸ -- Diaries -- Martyrs ایثارگران جنگ -- ایران -- قزوین -- سرگذشتنامه Biography* Iran -- Qazvin -- War participants معلمان -- ایران -- قزوین (استان) -- سرگذشتنامه Biography Iran-- Qazvin (Province) -- Teachers writings شهیدان -- ایران -- قزوین (استان) -- بازماندگان -- خاطرات Survival Iran-- Qazvin (Province) -- Martyrs Diaries -- شناسه افزوده | — | کبیری، ابوالحسن، ۱۳۴۲- شناسه افزوده | — | آکنگره ملی بزرگداشت سه هزار شهید استان قزوین. کمیته تالیف و نشر رده بندی کنگره | — | DSR۱۶۲۸ رده بندی دیوبی | — | فیبا ۹۵۵/۰۸۴۳۰۹۲۲ شماره کتابشناسی ملی | — | ۸۵۵۶۵۰۶ اطلاعات رکورد کتابشناسی | — | فیبا



ستاد کتاب و اسناد ایران



از قلم تا قناسه

نقش فرهنگیان قزوین در دفاع مقدس

نویسنده: زهرا عبداللهی، ابوالحسن کبیری | — | ناظر محتوایی: معصومه رامهریزی
ویراستار ادبی: هانیه مرشدی |
مدیر هنری و طراح جلد: سعید ملک | — | صفحه آرایی: آتلیه نشر مرز و بوم
چاپ: بلاغ | — | چاپ اول: ۱۴۰۰ | — | شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
قیمت: ۳۸۰۰۰ تومان | — | شابک: ۳-۳۴-۷۳۸۴-۶۰۰-۹۷۸
کلیه حقوق متعلق به نشر مرز و بوم است | — | نقل از کتاب با ذکر
مأخذ مجاز و هرگونه بهره‌برداری دیگر منوط به اجازه کتبی این انتشارات می‌باشد.
مراکز پخش

دفتر مرکزی انتشارات: تهران، خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین،
مجمع ناشران، طبقه اول، واحد ۴ | — | تلفن: ۶۶۴۹۵۵۷۲-۶۶۴۸۱۵۳۱
فروشگاه: تهران، خیابان انقلاب، خیابان فخر رازی، مجتمع ناشران فخر رازی، پلاک ۵۳
تلفن: ۶۶۴۸۱۵۳۲ | — | فروشگاه اینترنتی: www.shop.hdrdc.ir

۱..... پیشگفتار.

۵ | فصل اول | نحوه اعزام فرهنگیان به جبهه

۹ | فصل دوم | نقش فرهنگیان در تبلیغ و ایجاد انگیزه در حمایت و پشتیبانی دفاع مقدس

۱۲..... بخش اول: آگاهی بخشی و تبلیغ فرهنگیان در مدارس

۱۴..... بخش دوم: آگاهی بخشی و تبلیغ فرهنگیان در شهرها، مساجد و محلات

۱۷..... بخش سوم: آگاهی بخشی و تبلیغ فرهنگیان در روستاها

۲۰..... بخش چهارم: نقش فرهنگیان در تشویق و ایجاد انگیزه

۲۲..... بخش پنجم: نقش فرهنگیان در فعالیت های تربیتی پشت جبهه

۲۹ | فصل سوم | نقش ها و وظایف فرهنگیان در جبهه ها

۳۱..... بخش اول: نقش فرهنگیان به عنوان نیروی رزمی

۳۶..... بخش دوم: نقش فرهنگیان در امور تربیتی

۳۶..... الف) مساعدت در آموزش نظامی دانش آموزان در جبهه

۳۸..... ب) مساعدت در آموزش دینی رزمندگان در جبهه

۳۸..... ج) روابط صمیمانه و تأثیرات تربیتی فرهنگیان روی رزمندگان

۴۶..... د) برگزاری برنامه های فرهنگی توسط فرهنگیان

۵۰..... بخش سوم: نقش فرهنگیان در تقویت بنیه تحصیلی رزمندگان

۵۰..... الف) در شهرها و مدارس پشت جبهه

۵۱..... ب) در جبهه ها و مناطق عملیاتی

۵۹ | فصل چهارم | نقش فرهنگیان در امور پشتیبانی و تدارکاتی دفاع مقدس

۶۲..... تشکیل ستاد پشتیبانی جنگ در آموزش و پرورش

۶۲..... بخش اول: اعزام توسط ستاد پشتیبانی در آموزش و پرورش

۶۳..... بخش دوم: امور تدارکاتی توسط ستاد پشتیبانی در آموزش و پرورش

۶۸..... مجتمع آموزشی رزمندگان

۷۲..... مدارس یتارگران

۷۵..... مدارس یتارگران دخترانه

۷۵..... مشکلات فرهنگیان پس از بازگشت از جبهه

۷۹ | فصل پنجم | آشنایی با شهدای فرهنگی

۱۰۳ | فصل ششم | سخن پایانی

۱۰۹ منابع

► پیشگفتار

جنگ تحمیلی درحالی آغاز شد که هنوز بیش از ۱۹ ماه از آغاز انقلاب اسلامی نگذشته و نظام جمهوری اسلامی تثبیت نشده بود و در گوشه و کنار کشور حوادثی رخ می داد که ممکن بود پایه های نظام جمهوری اسلامی را متزلزل سازد. در این شرایط تنها چیزی که می توانست توازن را به نفع نیروهای خودی برگرداند، استفاده از توان و روحیه انقلابی بود؛ یعنی همان چیزی که دشمن روی آن حساب نمی کرد. بنابراین، دیری نپایید که با تشکیل هسته های مقاومت متشکل از مردم، حرکت نیروهای بعث عراق کند شد و استعداد های مردمی نهفته در انقلاب به تدریج بروز کرد و عامل تعیین کننده ای در سرنوشت جنگ شد. علاوه بر اینکه مردم برای دفاع به جبهه ها سرازیر می شدند، در جمع آوری کمک های نقدی و غیر نقدی در پایگاه های بسیج، نماز جمعه، مساجد و مدارس نیز پشتیبان رزمندگان بودند.

یکی از مهم ترین و تأثیرگذارترین بخش ها در امر دفاع و پشتیبانی از هشت سال دفاع مقدس، فرهنگیان بودند. درواقع فرهنگیان بخشی از بدن آموزش و پرورش بودند که در قالب معلم، کادر آموزشی، کادر پرورشی و کارمندان آموزش و پرورش به مناطق عملیاتی اعزام می شدند یا در شهرها و روستاها در امر پشتیبانی از رزمندگان فعالیت های ویژه و گسترده ای داشتند. از میان فرهنگیان قزوینی که در جبهه های نبرد حق علیه باطل حضور داشتند ۵۹ تن به شهادت رسیده اند.

این کتاب با هدف به تصویر کشیدن نقش فرهنگیان استان قزوین در مأموریت های رزمی و پشتیبانی دفاع مقدس، شناسایی و معرفی شهدا و ایثارگران قشر فرهنگیان استان

قزوین نگاشته شده است که البته در این مسیر محدودیت‌هایی نیز وجود داشت، به عنوان مثال برخی مسائل و خاطرات به دلیل گذر عمر کم‌رنگ یا فراموش شده‌اند و برخی از فرهنگیان نیز حضور در جلسه مصاحبه را نمی‌پذیرفتند. بنابراین همین امر می‌تواند راه را برای پرداختن به این موضوع باز بگذارد.

فرهنگیان استان قزوین به عنوان یک گروه اجتماعی تحصیل کرده و آگاه، تأثیرگذاری ویژه‌ای روی دانش‌آموزان و جامعه داشتند. ایشان در شهرها به صورت غیررسمی ضمن آگاهی بخشی درخصوص مسائل مربوط به دفاع مقدس و اتفاقات رخ داده در جبهه‌ها به ایجاد انگیزه در مردم به ویژه دانش‌آموزان می‌پرداختند. این ایجاد انگیزه منجر به جذب دانش‌آموزان به فرهنگ جهاد و شهادت شده و در نتیجه بسیاری از دانش‌آموزان از این طریق به جبهه اعزام می‌شدند. علاوه بر این، فرهنگیان در خط مقدم جبهه‌ها نیز حضور داشته و ضمن عمل به عنوان یک نیروی عملیاتی، به لحاظ فرهنگی و آموزشی نیز فعالیت‌های گسترده‌ای برای رزمندگان علی‌الخصوص دانش‌آموزان انجام می‌دادند.

با توجه به فعالیت‌های فرهنگیان در دوران دفاع مقدس و در نظر گرفتن بیانات مقام معظم رهبری در دیدار معلمان و فرهنگیان سراسر کشور در تاریخ ۱۳۹۳/۰۲/۱۷ که فرمودند: «جامعه معلمان با تعهدی که داشته‌اند، با حضور در فضای انقلابی - چه در سال‌های دفاع مقدس، چه بعد از آن - تأثیرات زیادی گذاشته‌اند. گاهی من بعضی از این کتاب‌هایی که درباره معلمان است می‌خوانم؛ تأثیر معلمی که در جبهه‌های دفاع مقدس حضور پیدا کرده است و شهید شده است بر روی فکر دانش‌آموزانش، تأثیر شگرفی است که انسان این را مشاهده می‌کند.»^۱

متأسفانه در حال حاضر اگر شخص یا گروهی بخواهد برای انجام اموری چون پژوهش، نگارش داستان، فیلم‌نامه یا مقاله به صورت مکتوب و مدون به نقش فرهنگیان استان قزوین در دفاع مقدس دسترسی پیدا کند، هیچ منبع قابل استنادی در این زمینه موجود نیست و هرچه هست به صورت پراکنده و کلی‌گویی از این مسئله در کتاب‌ها، سایت‌ها یا مقالات مرتبط آمده است. با این تفاسیر با حمایت کمیته تدوین و پژوهش ستاد کنگره شهدای استان قزوین بر آن شدیم که در حد بضاعت به نقش فرهنگیان استان قزوین

۱. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با معلمان و فرهنگیان سراسر کشور، ۱۷ اردیبهشت ۱۳۹۳: www.khamenei.ir

در دفاع مقدس بپردازیم؛ نقشی که اگر ثبت نشود، به مرور زمان بسیاری از یادمانده‌ها و خاطرات دست اندرکاران آموزش و پرورش در دفاع مقدس تحریف شده یا به دست فراموشی سپرده می‌شود و به تدریج حماسه‌هایی همچون فعالیت‌های ستاد امداد و پشتیبانی جنگ آموزش و پرورش، اعزام معلمان و دانش‌آموزان به جبهه، فعالیت مجتمع‌های آموزشی رزمندگان، مدارس مناطق جنگی، مراکز آموزشی در جبهه، ادامه تحصیل و کلاس‌های جبرانی و تقویتی دانش‌آموزان رزمنده، امکانات و امتحانات، سهمیه رزمندگان و... محو شده و در گذر زمان دیگر مکتوباتی برای استفاده در امور مختلف فرهنگی، هنری و پژوهشی نخواهیم داشت.

سابقه و تاریخچه‌ای در زمینه نقش فرهنگیان در دفاع مقدس به صورت گزارش و مصاحبه‌های کلی (نه جزئی و ریزشده) در سطح کشور وجود دارد ولی در استان قزوین پیشینه در این زمینه موجود نیست.

تعاریف، اصطلاحات و مفاهیم
دفاع مقدس: اصطلاحی است که به هشت سال مقاومت و نبرد جانانه ملت سلحشور ایران اسلامی در جنگ تحمیلی استکبار جهانی به پرچم‌داری رژیم بعث عراق علیه کشورمان اطلاق می‌شود.

فرهنگیان: در این کتاب منظور از فرهنگیان، کادر اداری سازمان آموزش و پرورش، مدیران، دبیران، معلمان و کادر اداری و خدماتی مدارس، دبیرستان‌ها و مراکز آموزشی وابسته به سازمان آموزش و پرورش است.

استان قزوین: اگرچه استان قزوین در دوران دفاع مقدس یکی از شهرستان‌های تابعه استان زنجان بوده است ولی در این مجموعه از آن با نام استان قزوین یاد می‌شود.

در پایان بر خود لازم می‌دانم از مدیر نشر مرزوبوم آقای مرتضی قاضی، صفحه‌آرایی آقای سیدهادی خاوشی، مسئول پژوهش آقای امید توکلی، مسئول آماده‌سازی آقای حبیب‌الله مهرجو و خانم نرجس سیاحی تشکر نمایم.

رئیس کمیته پژوهش و تدوین ستاد کنگره سه‌هزار شهید استان قزوین

دکتر ابوالحسن کبیری

پاییز ۱۴۰۰